

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.751/2009/5. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az ítélet a dr. Sarkadi Erika Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Sarkadi Erika ügyvéd, Nyíregyháza, Selyem utca 16. szám) által képviselt felperes neve(címe) felperesnek - az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Jogi Képviselési Osztálya (ügyintéző: dr. ... jogtanácsos, Budapest Kossuth Lajos tér 4. szám) által képviselt **Magyar Állam** alperes ellen kártalanítás megfizetése iránt indított perében a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2.P.20.250/2009/25. számú ítélete ellen az alperes által 26. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

Ítéletet:

Az ítélet a az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét részben megváltoztatja és az alperest terhelő marasztalás tőkeösszegét 800 000 (Nyolcszázezer) forintba leszállítja.

Fellebbezési eljárási költségeiket a felek maguk viselik.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A felperes 1997. február 17-én történt őrizetbe vételekor a ... Főosztályának vezetője volt. Előzetes letartóztatását 1997. február 20-án rendelte el a Nyíregyházi Városi Bíróság a 38.Bk.63/1997/2. számú végzésében, majd a Nyíregyházi Városi Ügyészség az 1997. április 17-én meghozott B.502/1997. számú határozatában a felperes azonnali szabadlábra helyezésének elrendelése mellett megszüntette az előzetes letartóztatást.

A felperes ellen a tártettesként elkövetett, különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés bűntettének alapos gyanúja miatt indult büntetőeljárásban a Debreceni Ítélet a

2008. szeptember 30-án Bf.III.95/2008/6. szám alatt hozott jogerős ítéletet, amelyben helybenhagyta a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2.B.33/2007/16. számú, a felperest az ellene emelt vád alól felmentő ítéletét.

A ... megbízott igazgatója az 1997. március 27-én kelt levelében az őrizetbe vételre és annak okára, valamint az elrendelt felügyeleti vizsgálat során tett megállapításokra hivatkozva értesítette a felperest arról, hogy ellene fegyelmi eljárást indított. Az 1997. június 25-én kelt levelében visszavonta a felperesnek az osztályvezetői feladatok ellátására vonatkozó vezetői megbízását, és megszüntetve a fegyelmi eljárásra tekintettel történt állásból való felfüggesztését, előbb revizori munkakörbe, majd a felperest emiatt ért sajtótámadásokra tekintettel 1998-ban a jogi osztályra előadó munkakörbe osztotta be. A felperes köztisztviselői jogviszonya 2001. novemberében szűnt meg arra tekintettel, hogy a Nyíregyházi Városi Rendőrkapitányságon párhuzamosan folyó másik büntetőeljárásban a bíróság a felperest 1 rendbeli jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntette és 1 rendbeli felbujtóként elkövetett magánokirat hamisítás vétsége miatt jogerősen 8 hónap, végrehajtásában 1 évre felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte.

A felperes keresetében a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 580. §-a (1) bekezdésének II/a. pontjára hivatkozással 6 000 000 forint nem vagyoni kár és az után 1997. április 18-ától kezdődően késedelmi kamat megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Hivatkozott többek között arra, hogy az előzetes letartóztatása a fizikai és lelki állapotára is jelentős mértékben kihatott, annak következtében családi élete tönkrement, munkahelyi kapcsolatai megromlottak, karrierje kettétört.

Az alperes ellenkérelmében - elismerve azt, hogy a felmentésre tekintettel a felperest az előzetes letartóztatással szükségképpen és köztudottan együtt járó fizikai és pszichés terhek miatt megilleti kártalanítás - a keresetben megjelölt összeget túlzottnak találta.

Az elsőfokú bíróság a felek nyilatkozata, a beszerzett büntető eljárási iratok, valamint a meghallgatott tanúk vallomása alapján meghozott ítéletében a keresetnek részben helyt adva az alperest 1 000 000 forint és az után 2008. szeptember 30-ától számított törvényes mértékű késedelmi kamat megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Úgy rendelkezett, hogy a felek a költségeiket maguk viselik, míg a meg nem fizetett illeték az állam terhén marad.

Az ítélete indokolásában mindenekelőtt rámutatott arra, hogy a Be. 582. §-ának (1) bekezdése értelmében az 580. §-ban felsorolt esetekben szabályozott kártalanítás módjára és mértékére a Ptk-nak a szerződésen kívül okozott kárért való felelősségre vonatkozó rendelkezéseit kell a Be-be foglalt eltérésekkel alkalmazni. A Ptk-nak az ekként a perbeli esetre is alkalmazandó 355. §-ának (4) bekezdése alapján - tekintettel arra, hogy a felperes kártalanítás iránti igényének a Be. 580. § (1) bekezdés II/a. pontja szerinti objektív és szubjektív feltételei fennállnak - a felperes olyan összegű teljes kárpótlásra jogosult, amely az őt ért nem vagyoni hátrány csökkentéséhez, vagy kiküszöböléséhez szükséges.

Utalt arra, hogy a következetes ítélkezési gyakorlat szerint köztudomású, ezért külön bizonyításra nem szoruló, önmagában nem vagyoni kárpótlást megalapozó tény a személyi szabadság hosszabb időtartamú korlátozása esetén a börtönviszonyok miatt bekövetkezett pszichikai és fizikai sérelem. Az ezzel arányos kártalanítás mértékét meghaladó nem vagyoni kártérítésre alapot adó sérelmet, a szokásos mértéken túli rendkívüli hátrányok bekövetkezését azonban a perben a felperesnek kell bizonyítania. A nem vagyoni kártalanítás mértékének megállapításánál a felperes személyi körülményeit, az előzetes letartóztatásban töltött idő mértékét, a hasonló perekben kialakult gyakorlatot, illetve a kár bekövetkezésének időpontjában irányadó ár- és értékviszonyokat, valamint a nem vagyoni kárpótlás összegét befolyásoló további szubjektív elemeket minden esetben egyéniesítve kell figyelembe venni.

E szempontok szerint a felperes esetében az összecszerűség megállapításánál figyelembe vette azt, hogy a felperes rendezett egzisztenciális helyzetből került súlyos bűncselekmény vádjával előzetes letartóztatásba akként, hogy azt megelőzően közel két évtizeden át közalkalmazottként, közbizalmat igénylő munkát látott el és megbecsülést vívott ki a munkahelyén, szakmai körökben, illetve lakókörnyezetében. Az előzetes letartóztatás következtében azonban ez a megbecsülés és bizalom megrendült. Megállapította ugyanakkor, hogy a felperest a munkáltatója az előzetes letartóztatást követően is folyamatosan foglalkoztatta, alacsonyabb munkakörbe kerülésének oka összességében az ellene folyó büntetőeljárás és a párhuzamosan folyó belső vizsgálat volt, az tehát közvetlen okozati összefüggésben nem állt az előzetes letartóztatással, mint ahogyan a közszolgálati jogviszonyának megszűnésére is az előzetes letartóztatáson kívüli ok vezetett.

A sérelmet súlyosító körülményként vette figyelembe azt, hogy a korábban a felperessel szorosabb kapcsolatban álló emberek tőle elfordultak, illetve, hogy a felperesnél a meghallgatott tanúk vallomása által is alátámasztottan az előzetes letartóztatásból szabadulását követően személyiségbeli változások következtek be, környezete által is érzékelhető zavarokat okozva magatartásában, önértékelésében és kapcsolatteremtésében. Ezt meghaladóan azonban a szabadság megvonáshoz köztudomás szerint kapcsolódó hátrányokat meghaladó további többletsérelemet nem talált bizonyítottnak, ezért úgy ítélte meg, hogy 1 000 000 forint nem vagyoni kártérítés az, amely a felperest ért sérelem kompenzálásához szükséges és elégséges.

Az elsőfokú ítélet ellen előterjesztett fellebbezésében az alperes a nem vagyoni kárpótlás összegét 500 000 forintra kérte leszállítani, és a fellebbezési eljárási költségeire is igényt tartott. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság által megállapított marasztalási összeg nem felel meg a felperest ért nem vagyoni sérelmek súlyának megfelelő, illetve az abból okszerűen levonható következtetéssel arányos mérlegelésnek. Nem értékelte ugyanis az elsőfokú bíróság kellő súllyal azt, hogy a felperessel szemben a perbeli büntetőeljárással párhuzamosan másik büntetőeljárás is folyamatban volt, amely nyilvánvalóan közrehatott a felperes társadalmi megítélésének és jó szakmai hírnevének megromlásában, illetve a felé irányuló közbizalom megingásában. Az a körülmény sem indokolja a kártalanítás összegének felemelését, hogy - amint arra az elsőfokú bíróság ítéletében egyébként helyesen utalt, ám e tényt mégsem értékelte - a felperes foglalkoztatása a munkáltatójánál folyamatos volt. A felperes jelenlegi hangulata és viselkedése sem lehet közvetlen és

kizárólagos okozati összefüggésben az általa 12 évvel ezelőtt elszenvedett, kevesebb mint 2 hónap tartamú előzetes letartóztatással. Az elsőfokú bíróság által megállapított kártalanítás összege eltér a bírói gyakorlattól, és nem felel meg a 34/1992. (VI. 1.) AB határozatban megkövetelt mértéktartásnak.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Megalapozatlannak tartotta az alperesnek a felperes ellen folyamatban volt másik büntetőeljárással kapcsolatos hivatkozását, figyelemmel arra, hogy az előzetes letartóztatásra kizárólag a jelen per előzményét képező büntetőeljárás kapcsán került sor, és a másik eljárásban 2001-ben meghozott jogerős ítélet nyilvánvalóan nem hatott ki a felperest az évekkel korábban fogatosított előzetes letartóztatással összefüggésben ért sérelemre. Az elsőfokú eljárásban meghallgatott tanúk egybehangzó vallomása alátámasztotta azt, hogy a felperes egzisztenciális helyzete, társadalmi megítélése és társas családi kapcsolatai az előzetes letartóztatás megszűnését követő időponttól kezdődően változtak meg alapjaiban, és a felperes ezzel kapcsolatban a perben nem hivatkozott arra, mely szerint az a jelenlegi hangulatával is összefüggésben állna. Az elsőfokú bíróság arra hivatkozással nem vette figyelembe súlyosító körülményként a kártalanítás összegének meghatározásánál a felperes házasságának felbomlását, hogy a bontóperben ennek időpontját a felperes 1997. januárjában jelölte meg, azonban a felperes házastársát is ismerő tanúk vallomása nem hagy kétséget afelől, hogy az előzetes letartóztatás a házastársi kapcsolatot is nyilvánvalóan jelentősen befolyásolta.

Az alperes fellebbezését az ítélet tábla részben, és a következők szerint találta alaposnak:

Az elsőfokú bíróság helyesen indult ki a következetes ítélkezési gyakorlat által kialakított abból az álláspontból, mely szerint a Be. 580. §-a (1) bekezdésének II/a. pontjára alapított kártalanítási igény esetén a szabadságelvonás és az ennek során elszenvedett sérelmek a Pp. 163. §-ának (3) bekezdése alapján külön bizonyítás nélkül, a köztudomás szerint is nem vagyoni kárpótlást megalapozó hátrányt okoznak, az általános mértéket meghaladó és a vagyoni kárpótlás összegének meghatározásánál külön értékelést igénylő további sérelmeket azonban a perben bizonyítani kell.

A perben feltárt körülmények ezen elvek szerinti értékelésénél azonban figyelmen kívül hagyta, hogy a bírói gyakorlat szerint a személyi szabadságtól való megfosztással okozott sérelmek azon túl, hogy a börtönviszonyok fizikai és pszichikai vonatkozásban önmagukban is köztudottan megterhelőek és általában is károsak a személyiségre, magukban foglalják a szabadulást követő életvitelben szükségképpen bekövetkező, átmeneti időre szóló, és az átlagos mértéket meg nem haladó mértékű kedvezőtlen változásokat is. Az a körülmény tehát, hogy az előzetes letartóztatás megszűnését követően a szabadság-elvonás az adott személy társadalomban elfoglalt helyét átmenetileg hátrányosan befolyásolja, nem haladja meg a fogvatartással szükségszerűen együtt járó fizikai és pszichikai terhek körét, ezért önmagában a fogvatartás megszűnését követő társadalomba való visszailleszkedés nehézsége nem indokolja az átlagos mértéktől eltérő, nagyobb összegű kártalanítást.

A felperes a perben nem bizonyította azt, hogy esetében az előzetes fogvatartás az átlagosnál súlyosabb, tartós, vagy visszafordíthatatlan, orvosi szempontból is

diagnosztizálható fizikai, vagy pszichikai sérelmet okozott volna, ezért az elsőfokú bíróság indokolatlanul, szakértői kompetenciába tartozó kérdésben foglalva állást értékelte többlettényállásként a felperesnek az előzetes fogvatartás megszűnését követő időben jelentkező kapcsolattartási nehézségeit.

Nem osztja továbbá az ítéltábla az elsőfokú bíróság álláspontját a tekintetben sem, hogy a perbeli esetben nyomatékos jelentőséget kellene tulajdonítani annak, hogy a felperes az előzetes letartóztatását megelőzően közel két évtizedig közalkalmazottként (helyesen köztisztviselőként), közbizalmat igénylő munkát látott el, és ez a megbecsültsége rendült meg a letartóztatásával. Az alperes e körben helyesen hivatkozott a fellebbezésében arra, hogy a felperes közalkalmazotti jogviszonya nem az előzetes letartóztatás miatt, hanem a bűnösségét a párhuzamosan folyó büntetőeljárásban megállapító jogerős ítéletre tekintettel szűnt meg. A közel két évtizedig fennálló köztisztviselői jogviszony megszűnése, a közbizalom elvesztése tehát nem függ össze az előzetes letartóztatással.

E többletsérelmek bizonyítása hiányában az elsőfokú bíróság által megállapított nem vagyoni kárpótlás mértéke nyilvánvalóan túlzott, annak az alperes fellebbezésében foglalt mértékre való leszállítására irányuló kérelmet azonban az ítéltábla csak részben találta megalapozottnak. Az elsőfokú bíróság ugyanis azt helyesen tekintette az általános mértéket meghaladó testi és lelki sérelemnek, hogy a felperes az utólag jogellenesnek minősített előzetes letartóztatás során rendezett egzisztenciális helyzetből került az őt fizikai és lelki szükségleteinek kielégítésében a korábbi életviteléhez képest nyilvánvalóan súlyos mértékben korlátozó börtönviszonyok közé, ami számára külön bizonyítás nélkül is többletterhet jelentett.

A kifejtettekre figyelemmel az ítéltábla - a bírói gyakorlatban megjelenő kártalanítási összegekhez történő arányosítást is elvégezve - a felperest ért sérelmek enyhítésére, illetve kiküszöbölésére 800 000 forint összegű kártalanítást talált alkalmasnak. (BDT. 2008/1867, 2007/1515, 2001/371. sorszám alatt közzétett eseti döntések)

A fentiekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján részben, a rendelkező rész szerint megváltoztatta.

A fellebbezési eljárásban a felek pernyertességének, illetve pervesztességének aránya közel azonosan alakult, ezért az ítéltábla a Pp. 81. §-a (1) bekezdésének második mondatára figyelemmel akként rendelkezett, hogy a fellebbezési eljárási költségeiket a felek maguk viselik.

Az alperest személyes illetékmentességére tekintettel, a felperest a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 15. §-ának (1) bekezdése alapján nem kötelezte a fellebbezési illeték arányos részének megtérítésére, ezért az az állam terhén marad.

Az ítéltábla a fellebbezést a Pp. 256/A. §-a (1) bekezdésének f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

D e b r e c e n, 2010. január 19. napján

Dr. Csiki Péter sk. a tanács elnöke, Süliné dr. Tózsér Erzsébet sk. előadó bíró, Dr.
Veszprémy Zoltán sk. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -